

ЭВАЛЮЦЫЯ ЁРБАНИСТЫЧНАЙ ТЭМЫ Ё ТВОРЧАСЦІ Я. СЭЙФЕРТА, Ё. ГОРЫ І В. НЭЗВАЛА: ПАРАЎНАЛЬНЫ АСПЕКТ

Ю. А. Шлемен

*аспірант кафедры тэарэтычнага і беларускага літаратуразнаўства (Беларускі
дзяржаўны ўніверсітэт, Беларусь, Мінск)
yulenska.shlemen@mail.ru*

У артыкуле даследуюцца асноўныя прынцыпы адлюстравання ўрбаністычнай тэмы ў чэшскай паэзіі XX ст. На прыкладзе творчасці трох паэтаў (Ё. Горы, В. Нэзвала і Я. Сэйфэрта) прасочваецца эвалюцыя ў адлюстраванні вобраза горада на працягу ўсёй творчасці або ў рэчышчы пэўных літаратурных кірункаў (пралетарская паэзія і сюррэалізм). Параўнанне асноўных сродкаў увасаблення тэмы горада ў паэзіі дазваляе прасачыць галоўныя тэндэнцыі развіцця ўрбаністычнай тэмы ў чэшскай літаратуры XX ст.

Ключавыя словы: вобраз горада; чэшская паэзія XX ст.; пралетарская літаратура; сюррэалізм; урбаністычная тэма; эвалюцыя.

ЭВОЛЮЦИЯ УРБАНИСТИЧЕСКОЙ ТЕМЫ В ТВОРЧЕСТВЕ Я. СЕЙФЕРТА, Й. ГОРЫ И В. НЕЗВАЛА: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АСПЕКТ

Ю. А. Шлемен

*аспірант (Белорусский государственный университет, Минск, Беларусь)
yulenska.shlemen@mail.ru*

В статье исследуются основные принципы изображения урбанистической темы в чешской поэзии XX в. На примере творчества трёх поэтов (Й. Горы, В. Незвала и Я. Сейфэрта) прослеживается эволюция в изображении образа города в течение всего творчества поэтов в русле движения литературных направлений (пролетарская поэзия и сюрреализм). Сравнение основных средств развития темы города в поэзии позволяет проследить главные тенденции развития урбанистической поэзии в чешской литературе XX в.

Ключевые слова: образ города; чешская поэзия XX в.; пролетарская литература; сюрреализм; урбанистическая тема; эволюция.

THE EVOLUTION OF THE URBAN THEME IN THE WORK OF J. SEIFERT, J. HORY AND V. NEZVALA: A COMPARATIVE ASPECT

Y. A. Shlemen

*postgraduate student of the Department of Theoretical and Slavic Literary Studies
(Belarusian State University, Belarus, Minsk)
yulenska.shlemen@mail.ru*

The article examines the basic principles of reflecting the urban theme in the Czech poetry of the twentieth century. Using the example of the work of three poets (J. Hory, V. Nezval and J. Seifert), the evolution in reflecting the image of the city is traced throughout the work or in line with certain literary trends (Proletarian poetry and surrealism). A comparison of the main means of embodying the theme of the city in poetry allows us to trace the main trends in the development of urban themes in the Czech literature of the twentieth century.

Key words: the image of the city; poetry of the twentieth century; Proletarian literature; surrealism; urban theme; evolution.

Урбаністычная тэма з'яўляецца ў чэшскай паэзіі ўжо ў XIX ст. Горад становіцца галоўным месцам дзеяння ў многіх творах. Героі мастацкіх твораў арганічна ўспрымаюцца ў гарадской прасторы. На памежжы XIX–XX стст. тэма горада становіцца адной з самых частотных у творчасці чэшскіх паэтаў. Звязана гэты з тым, што ў літаратуры гарадская прастора пачынае ўспрымацца як «складанае шматструктурнае ўтварэнне, якое ўключае не толькі ўсялякія будынкі і збудаванні, але і з'яўляецца сховішчам разнастайных кодаў, знакаў, магчымасцей – рэалізаваных і нерэалізаваных, ілюзій, міфаў і г.д.» [1, с. 7]. У гэты перыяд паэты перадаюць самотнасць і адчужанасць чалавека ў гарадскім асяроддзі. Змены ва ўспрыняцці самога горада і лірычнага героя ў ім адбудуцца ўжо ў паэзіі 20-х гг. XX ст. Гарадская тэма стане асноўнай у творчасці трох чэшскіх паэтаў (Я. Сэйферт, Ё. Гора, В. Нэзвал), якія паўплывалі на фарміраванне чэшскай паэзіі XX ст.

Ё. Гора (*Josef Hora*, 8 ліпеня 1891, Добрын – 21 чэрвеня 1945, Прага) – чэшскі паэт, які першым быў пасмяротна ўганараваны тытулам Народны дзеяч мастацтваў Чэхаславакіі. Напачатку ён пісаў у рэчышчы пралетарскай літаратуры, затым далучыўся да паэтысцкай плыні, выступаў з антыфашысцкімі творами, а напрыканцы яго творчасці прасочваюцца спірытуалісцкія матывы. Да вобраза горада аўтар актыўна звяртаецца менавіта ў пралетарскі перыяд творчасці, да якога можна аднесці чатыры зборнікі. Нягледзячы на тое, што яны былі напісаны ў рэчышчы аднаго літаратурнага кірунку, у кожным з іх назіраюцца свае асаблівасці ў адлюстраванні гарадской прасторы. У вершах «Дрэва ў цвіценні» («*Strom v květu*», 1920) аўтар адзначае гарманічнае суіснаванне чалавека і горада: *Jdu ulicemi a ulice mne, hlasy, myšlenky, dění* (Іду па вуліцах а вуліцы на мне галасамі, думкамі, падзеямі) [2, с. 9]. Для ўсіх вершаў пралетарскага кірунку характэрным становіцца ўвядзенне рэвалюцыйных матываў, якія адлюстроўваюць жаданне негвалтоўных перамен у жыцці гарадскіх жыхароў. Асабліва яскрава гэта праявілася ў другім зборніку «Працоўны дзень» («*Pracující den*», 1920), дзе пасля ўвядзення рэвалюцыйнай тэмы ўзнікае персаніфікаваны вобраз горада, які прымае чалавека ў сваё асяроддзе: *Pojď! volá město. I vracím se, // hlavy perovznášeje...* (Ідзі! Кліча горад. І я вярнуся, // галавы не ўздымаючы...) [3, с. 37]. У трэцім зборніку «Сэрца і тлум свету» («*Srdce a všava světa*», 1922) аўтар звяртаецца да буйных гарадоў і мегаполісаў. Ён адзначае, што актыўнае навуко-

ва-тэхнічнае развіццё не перашкаджае жыхарам весці распусны лад жыцця: *Já viděl jsem ulice plný, // v kavárnách kapely hrály // a života divoké vlny // se na mě valily odevšad* (Я бачыў вуліцы напоўненыя, // у кафэ аркестры гралі // і жыцця дзікія хвалі // на мяне каціліся адусюль) [4, s. 36]; *Opilé nervy a smyslu hlad, // nárazy duší zvichřených // planými demonstracemi* (П'яныя нервы і пачуццё голаду, // ударами душ узбуджаных // дзікімі дэманстрацыямі) [6, s. 36]. Напрыканцы перыяду пралетарскай паэзіі ў зборніку «Бурлівая вясна» («*Bouřlivé jaro*», 1923) Ё. Гора стварае вобраз усёпаглынальнага і знішчальнага горада, у якім не знаходзіцца месца людзям, незалежна ад іх сацыяльнага палажэння: *Město // netrpělivě sršelo // ubohé myšlenek zlomky, kalafunové blesky // svých sensací // do vytřeštěných očí pouštělo* (Горад // нецярпліва сынаў // убогія думкі аскепкамі, // каніфольныя бляскі // сваіх сенсаций // у вылупленыя вочы кідаў) [5, s. 19].

Паэт і перакладчык В. Нэзвал (*Vítězslav Nezval*; 26 мая 1900, Біскоўкі – 6 красавіка 1958, Прага) стаў адным з галоўных заснавальнікаў сюррэалістычнага кірунку ў чэшскай паэзіі. Ад заснавання паэтыскай плыні ён перайшоў да стварэння сюррэалізму, а далей пачаў пісаць у рэчышчы сацыялістычнага рэалізму.

У паэзіі В. Нэзвала вобраз горада ўвасоблены ў паэтысцкі і сюррэалістычны перыяд творчасці. Аднак пасля першага знаёмства з чэшскай сталіцай паэт адмоўна паставіўся да горада. У лісце да І. Магена В. Нэзвал піша наступнае: «Шаноўны сябар, мне так балюча ад Прагі, ад яе жыцця і яе людзей, ад усёй яе гэтай напышлівасці, пустэчы і прыгажосці, шаноўны сябра, Прага мне вельмі баліць» [6, с. 25]. Прасочваецца гэта ў паэтыскай паэме «Эдысан» («*Edison*», 1927), дзе Прага становіцца толькі месцам дзеяння. Сам горад пазнаецца толькі па згадванні пражскіх гарадскіх лакацый і раёнаў: *Vracel jsem se domu pres most Legii // zpívaje si v duchu malou árii // piják světla nocních bárek na Vltave // z hradčanského domu bilo dvanáct právě* (Вяртаўся я дадому праз мост Легіі // спяваючы ў душы малую арыю // п'ючы залпам агні начных суднаў на Влтаве з градчанскага дома біла дванаццаць) [7, s. 102]; *šli jsme ruku v ruce v otevřeném snění // za mesto kde pocínaly Košíře* (ішлі мы рука ў руцэ ў адкрытым сне // за горад дзе пачыналіся Кашыржы) [7, s. 102]. У апошнім зборніку «Прага з пальцамі дажджу» («*Praha z prsty deště*», 1936), напісаным у рэчышчы сюррэалізму, лірычны герой верша «Пражскі пешаход» («*Pražský chodec*») прызнаецца ў любові да Прагі: *Tak jsem chodil celé dny a noci // Nevýslovně sklíčen // Všecko je cizí neodvažuješ se vzpomínat // Až jednoho dne // Potkáváš vzpomínku // Je to přítel // Ten tuž mě bere s sebou pod deštník // Sedíme v pokoji hraje se na piano konečně tě budu moci milovati // Praho* (Так я хадзіў днямі і начамі // Дужа прыгнечаны // Усё чужое не вырашыўся успомніць // Ажно аднойчы // Сустрэкаеш успамін // Гэта прыяцель // Той чалавек бярэ мяне з сабой пад парасон // Сядзім у пакоі грае на піяніна нарэшце цябе буду любіць // Прага) [8, s. 7]. Разам з тым у творах аўтар не толькі апявае прыгажосць чэшскай сталіцы (вершы «Вацлаўскі праспект пад вечар», «Тройскі мост», «Пражскія званы»), але і апісвае рэальнае жыццё звычайнага пражскага насельніцтва (вершы «Пражскі пешаход», «Прагулкі», «Гарад-

жане ў нядзелю»). Для В. Нэзвала Прага становіцца горадам кантрастаў, у якім архітэктурная велічнасць спалучаецца з апісаннем святых і простых грэшных людзей: *Stověžatá Praha // S prsty všech svatých // S prsty klatných přísah* (Тысячавежая Прага // З пальцамі ўсіх святых // З пальцамі падманлівых клятваў) [8, s. 5]. – *Jdu po Karlově mostě Vltava se vznáší jak pták Kormoran // Jdu // Sochy mě vedou // Ukazují ti prstem na starý gotický oblouk* (Іду на Карлавым мосце Влтава ўзносіцца як птушка баклан // Іду // Статуі мяне вядуць // Паказваюць табе пальцам на старую гатычную арку) [8, s. 35].

Паэт Яраслаў Сэйфэрт (*Jaroslav Seifert*, 23 верасня 1901 г. Прага–Жыжскаў – 10 студзеня 1986 г. Прага) – адзіны чэшскі лаўрэат Нобелеўскай прэміі па літаратуры (10 снежня 1984 г.). Значнасць яго творчасці заключаецца ў тым, што ён пражыў амаль усё ХХ ст., а таму прайшоў праз многія паэтычныя кірункі і літаратурныя плыні, якія паўплывалі на яго творчы светапогляд: пралетарская літаратура, перыяд паэтызму, пасляваенныя вершы, творчасць перыяду нармалізацыі і лібералізацыі.

У творчасці Я. Сэйфэрта чэшская сталіца становіцца галоўным вобразам, які сустракаецца як у першым «Горад у слязах» («*Město v slzách*», 1921), так і ў апошнім зборніках «Быць паэтам» («*Býti básníkem*», 1983). Паэт пісаў пад уплывам розных літаратурных кірункаў і гістарычных падзей, аднак вобраз Прагі заўсёды заставаўся для яго дамінантным. Паколькі аўтар звяртаўся да вобраза горада на працягу ўсёй творчасці, то ў адлюстраванні ўрбаністычнай тэмы назіраецца эвалюцыя. У першым пралетарскім зборніку паэт апісвае беднае жыццё працоўных людзей, што з'яўляецца яскравай рысай пралетарскага кірунку: *stáli jsme dopola nazí a bledí jako křída, // ty chlapci z předměstí, // neb všecy nás přemohla a všem nám na prsou klečí // předměstská bída* (стаялі мы да паловы голяы і бледныя як крэйда, // мы, хлопцы з прыгараду, // ці ва ўсім нас перамагла і ўсім нам на грудзях укленьчыла // прыгарадная галеча) [9, с. 25]. У сувязі з гэтым горад адлюстраваны праз прызму месца, што знішчае чалавека: *z akátů, které živoří u zdi před černou fabrikou* (з акацый, якія вянуць каля сцяны // перад чорнай фабрыкай) [9, с. 53]. Разам з тым аўтар акцэнтуюе ўвагу на тым, што ў гарадскоў прасторы пражываюць людзі розных сацыяльных слаёў: *Město fabrikantů, bohačů a surových boxerů, město vynálezců a inženýrů, město generálů, obchodníků a vlasteneckých básníků* (Горад фабрыкантаў, багаццяў і жорсткіх баксёраў, месца вынаходнікаў і інжынераў, горад генералаў, гандляроў і патрыятычных паэтаў) [9, с. 48]. Падобнае ўспрыняцце пражскага асяроддзя прасочваецца і ў зборніку перыяду Другой сусветнай вайны «Апранутая ў святло» («*Světlem oděná*», 1940). У вершах аўтар захопляецца Прагай: *Jednoho dne šel jsem pozdě k šeru, // Praha byla krásnější než Řím* (Аднойчы я ішоў позна ў змрок // Прага была прыгажэйшай за Рым) [10, с. 13]. Даволі часта ў творах сустракаюцца канкрэтныя гарадскія лакацыі, што дазваляе аўтару перадаць гістарычны вобраз Прагі: *Pozdravujte lesy kolem Týna, // padající měkce do rovin. // Pozdravujte ještě Karlův Týn, // pozdravujte stráně plné vína!* (Вітайце лясы вакол Тына, /// што спускаюцца мякка да раўнін. // Вітайце схілы, поўныя віна!)

[10, s. 14]; *Jednoho dne neznámého roku // šel jsem Ostruhovou ke Hradu, // ... Nad střechami malostranských dvorků // vyvstával nám před očima Hrad* (Аднойчы ў невядомы год // ішоў я Остругавай да Града, // ... Над дахамі маластранскіх дворыкаў // паказаўся нам перад вачыма Град) [10, s. 43]. У пасляваенным зборніку «Каменны мост» («Kamenný most», 1944) горад паказаны пераважна ў вясенні час. Гэтым падкрэсліваецца аўтарскае спадзяванне на хуткае аднаўленне пасля ваенных падзей: *když poupata jak mitrajézy // vybuchnou v dubnu na keřích // a v květech Mácha po krk vězí, // když na Vltavě šumí jezy // opojně jako dívčí smích* (калі бутоны як // выбухнуць у красавіку на кустах // і ў кветках Маха на горла вязне, // калі на Влтаве шумяць плаціны // чароўна, як дзявочы смех) [10, с. 51]. Асабліваць дадзенага зборніка заключаецца ў тым, што пражскія топасы выкарыстаны для рэтраспектыўных успамінаў і паказу старажытнасці чэшскай архітэктуры. У аднайменным са зборнікам вершы лірычны герой, знаходзячыся на Карлавым мосце, узгадвае свае ранейшыя гады: *Těch jar! Když jaro vzbouzí z mdloby // pod mostem stromy a hned škrobí // jim rukávce, na které včely, // tak zkřehlé, jak by místo v medu // narodily se v tříšti ledu* (Тых вёснаў! Калі вясна прабуджаецца з забыцця // пад мастом дрэвы і адразу крухмаліць // ім нарукаўнікі, на якіх пчолы, // так змерзлыя, як быццам замест мёду // нарадзіліся ў дробным лёдзе) [10, с. 59]. Для апошняга паэтычнага зборніка «Быць паэтам» характэрнымі становяцца рэтраспектыўныя элементы, звязаныя са згадкамі лірычнага героя пра мінулы выгляд гарадскога асяроддзя: *Několik kroků od Královské cesty // byl temný kout, // kde se večer chodcům zjevovaly // rozčuchané nevěstky // a do svých mrtvých klínů // vábily malé, nezkušené chlapce, // jako jsem byl já. // Dnes tam ticho. // Jen tam ještě straší / na hřebnu střech / televizní antény* (За некалькі крокаў ад Кралаўскай дарогі // быў цёмны кут, // дзе ўвечары мінакам паказваліся // растрапаняныя прастытуткі // і да сваіх мёртвых кален // вабілі малых, нявыпытных хлопцаў, // якім быў я. // Сёння там ціха. // Толькі там яшчэ пужаюць // на грэбені дахаў // тэлевізійныя антэны) [11, с. 105]. У вершах аўтар часцей узгадвае пра ранейшы выгляд гістарычнай Прагі з яе манументальнымі пабудовамі, а таму паказваецца велічнасць пражскіх гарадскіх аб'ектаў: *Jaké je to štěstí // jít po tomto mostě! // I když obraz mám často zasklený // vlastními slzami* (Якое гэта шчасце // ісці па гэтым мосце! // Нягледзячы на тое, што вобраз маю часта зашклёны // ўласнымі слязьмі) [11, с. 105].

Асабліваць паэзіі Нобелеўскага лаўрэата заключаецца ў тым, што на працягу ўсёй творчасці аўтар стварае вобраз горада з дапамогай увядзення пражскіх топасаў. Напачатку зварот да гарадскіх лакальных ажыццяўляецца з мэтай апісання гарадской прасторы, а таму адсутнічаюць канкрэтныя пражскія аб'екты, як у зборніку «Горад у слязах»: *však to, že tvoje rozhledny, věže a komíny pod mraky tam nenechaly místo ani pro ptáky* (аднак тое, што твае аглядныя пляцоўкі, вежы і трубы не пакінулі месца нават для птушак) [9, с. 48]; *a slzy, které z očí chudých kanou, // se v jednu řeku slily, // těmito slanými slzami od pláče // zatopily by se ulice, náměstí, továrny, banky a paláce* (і слязы, якія з вачэй бедных сцякаюць, // у адну раку зліліся, // тымі салёнымі слязьмі ад плачу // затанілі б вуліцы,

плошчы, заводы, банкі і палацы) [9, с. 48]. У пасляваенным зборніку «Каменны мост» аўтар у назву выносіць галоўную памятную мясціну Прагі – Карлаў мост. Для пісьменніка дадзены гарадскі аб’ект становіцца не толькі ўпрыгажэннем чэшскай сталіцы ў складаны гістарычны перыяд, але пераўтвараецца ў сімвал абароны і падтрымкі народа. Разам з тым Я. Сэйферт апісвае іншыя гарадскія лакацыі, якія дазваляюць стварыць вобраз горада: *dýchal jsem s vůní na Petříně, // jež oblakem se k řece valí* (я ўдыхаў водар на Пётрышыне, // які воблакам да ракі коціцца) [10, с. 63]. У 1960-я гг. змяняецца паэтыка Я. Сэйферта, а сам аўтар звяртаецца да празаізацыі верша. Гэта прыводзіць да таго, што ў творах змешчаны назвы канкрэтных пражскіх лакацый: *Dům U dvou slunců, dům U zlatých vah, // dům U hrozni // a U dvou hrdliček* (Дом «Ля двух сонц», дом «Ля залатых ваг», дом «Ля гронкі» і «Ля дзвух галубак») [10, с. 21], *Dům U zlatého beránka* (Дом «Ля залатога баранчыка») [10, с. 22], *Dům U červené růže* (Дом «Ля чырвонай ружы») [10, с. 22]; *Vpravo jsou věže Strahova* (Направа – вежы Страгава) [10, с. 28]; *Národní divadlo // stálo jak pozlacená harfa* (Нацыянальны тэатр // стаяў як пазалочаная арфа) [10, с. 29]. У зборніку гэтага перыяду пералічваюцца разнастайныя памятныя мясціны і храмы Прагі (Парахавая вежа, брамы Мацвея, Пражскі град, Базіліка святога Георгія, храм святога Віта, Вацлава і Войцеха). Звязана гэта з тым, што паэт выступаў супраць актыўнага забудавання і змянення знешняга вобліку гістарычных раёнаў прагі. Асабліва выразна гэта праявілася ў апошнім зборніку «Быць паэтам»: *Z jejich fantastických tvarů // a z nejjistelných barev // vymřítuje se mi náhle město, // smutné a ponuré, // obklíčené čelistmi sídlišť. // Jsou plná zubů // a mezi nimi trčí výhruzně tesáky // výškových staveb* (З іх фантастычных формаў // і з невызначальных фарбаў // успамінаецца мне раптоўна горад, сумны і пануры, // акружаны сківіцамі мікрараёнаў. // Яны поўныя зубоў, // і паміж імі тырчаць пагрозліва клыкі // вышынных пабудоў) [11, с. 99]. У вершах гэтага зборніка аўтар звяртаецца да чэшскай сталіцы з дапамогай рытарычнага зваротка і апісвае ўласнае захапленне горадам: *Praha se na mě usmála* (Прага мне ўсміхалася) [11, с. 97]; *Prahu jsem celý život miloval, // jako ji milovali // všichni naši básníci. // Možná že ještě víc* (Прагу я ўсё жыццё любіў, // як яе любілі // ўсе нашы паэты. // Магчыма, што яшчэ больш) [11, с. 95]. Такі зварот да пражскіх лакацый на працягу ўсёй творчасці дазваляе паказаць не толькі эвалюцыю аўтарскага стаўлення да гарадскога асяроддзя, але перадаць архітэктурную разнастайнасць і велічнасць гістарычных раёнаў чэшскай сталіцы.

Такім чынам, фарміраванне ўрбаністычнай тэмы ў творчасці паэтаў ХХ ст. было абумоўлена абставінамі гістарычнага парадку: рэвалюцыйнай дзейнасцю, перыядам Другой сусветнай вайны, – з аднаго боку, – і падзеямі, якія адбываліся ўласна на тэрыторыі Чэхаславакіі: з’яўленнем пралетарскага кірунку і паэтызму ў чэшскай літаратуры, зменаі ў гістарычным вобліку Прагі і г. д. Асноўнымі ўрбаністычнымі матывамі ў літаратурнай спадчыне Ё. Горы і Я. Сэйферта з’яўляюцца пошукі спосабаў выжывання простага працоўнага насельніцтва ўскраін чэшскай сталіцы, што звязана з прыналежнасцю дадзеных паэтаў да пралетарскага кірунку. Ё. Гора пазней перастане звяртацца да тэма горада. Па-

добная тэндэнцыя прасочваецца і ў паэзіі В. Нэзвала: вобраз Прагі сустракаецца ў паэтыцкі і сюррэалістычны перыяд творчасці, пазней аўтар звернецца да іншых тэм у сваіх вершах (антыфашысцкая тэма, тэма любові да роднага краю). У творчасці Я. Сэйферта горад будзе паказаны на працягу ўсёй творчасці, аднак найбольш частотным дадзены вобраз стане ў апошніх зборніках. Аўтар праз прызму пасляваенных падзей зробіць спробу абараніць архітэктурную цэласнасць Прагі.

Аналіз паэтычнай спадчыны трох чэшскіх пісьменнікаў XX ст. (Ё. Гора, В. Нэзвала, Я. Сэйферта) дазволіў пераканацца ў тым, што ў творчасці кожнага з іх вобраз горада мае свае асаблівасці. У пралетарскай паэзіі Ё. Горы назіраецца эвалюцыя ў стаўленні лірычнага героя да гарадскога асяроддзя: напачатку перададзены станоўчыя адносіны да горада, адлюстраваны спадзяванні аўтара на паліпшэнне жыцця ніжэйшых сацыяльных слаёў насельніцтва. У апошнім зборніку, дзе сустракаецца ўрбаністычная тэма, паказаны горад, які паглынае асобу чалавека і знішчае яе. Гэта дазваляе казаць пра змены ва ўспрыняцці горада, што адбываецца ў вобразе горада як такім. В. Нэзвал змяняе свае адносіны да Прагі і гарадскога асяроддзя ўвогуле: у паэтыцкіх творах горад становіцца асноўным месцам дзеяння паэм, а ў сюррэалістычны перыяд паэт паказвае архітэктурную велічнасць чэшскай сталіцы, аднак для яго Прага становіцца горадам кантрастаў. Аналіз двух асноўных паэтычных плыняў у творчасці В. Нэзвала дазволіў адзначыць станоўчую змену ў адносінах да гарадской прасторы. У паказе вобраза Прагі ў вершах Я. Сэйферта таксама прасочваецца эвалюцыя: напачатку апісваецца гаротнае існаванне працоўных людзей пражскіх прадмесцяў; пасля аўтар апявае не толькі архітэктурную чэшскай сталіцы, але паказвае прыгажосць Прагі ў розныя часы; напрыканцы паэтычнага шляху вобраз Прагі апісваецца як горад кантрастаў: разам з гістарычнымі забудовамі і велічнасцю чэшскай сталіцы паказаны сацыяльныя заганы, якія прысутнічаюць у гэтым горадзе.

Бібліяграфічны спіс

1. Старикова, Н. Н. Топос города в синхронии и диахронии: литературная парадигма Центральной и Юго-Восточной Европы. Коллективная монография / Отв. ред. Н. Н. Старикова, под общ. ред. И. Е. Адельгейм, А. В. Усачёвой, Е. В. Шатько. – М.: Институт славяноведения РАН, 2023. – 550 с.
2. Hora, J. Strom v květu / Josef Hora. – Praha: František Borový, 1920. – 64 s.
3. Hora, J. Pracující den / Josef Hora. – Praha: František Borový, 1922. – 61 s.
4. Hora, J. Srdce a vřava světa / Josef Hora. – Praha: František Borový, 1929. – 66 s.
5. Hora, J. Bouřlivé jaro / Josef Hora. – Praha: František Borový, 1923. – 66 s.
6. Blahynka, M. Depeše z konce tisíciletí / Milan Blahynka. – Praha: Československý spisovatel, 1981. – 580 s.

7. Nezval, V. Edison / Vítězslav Nezval. – Praha: Československý spisovatel, 1982. – 120 s.
8. Nezval, V. Praha s prsty deště / Vítězslav Nezval. – Praha: Fr. Borový, 1936. – 202 s.
9. Seifert, J. Město v slzách; Samá láska; Svatební cesta; Slavík zpívá špatně; Poštovní holub / Jaroslav Seifert. – Praha: Československý spisovatel, 1989. – 261 s.
10. Seifert, J. Světlem oděná a Kamenný most / Jaroslav Seifert. – Praha: Československý spisovatel, 1978. – 100 s.
11. Seifert, J. Býti básníkem / Jaroslav Seifert. – Praha: Československý spisovatel, 1984. – 112 s.